

The model for the promotion of supramacy Police intelligence with an emphasis on the role of air equipment

*Alireza Sekhavat Benis*¹

*Ebrahim Ghorbani*²

*Abolfazl Pourmanafi*³

Type of article: research article

Received: 19/12/2023

Accepted: 27/01/2024

NAJA Strategic Studies Quarterly/Vol.8/NO.4 (serial 30)/Winter 2024*95-128

DOR:20.1001.1.25381946./ssj.2024.102422

Abstract

Background and purpose: The issue of intelligence elites is one of the important priorities of the police and efforts are being made to institutionalize this issue in all missionary parts of Police. Therefore the present research was conducted with the aim of providing a model for the promotion of intelligence aristocracy with an emphasis on the role of air equipment.

Method: The current research method was mixed-exploratory. The research data was compiled in the field and through semi-structured interviews in the qualitative part and distribution of questionnaires in the quantitative part. The validity of the questionnaires was confirmed through face validity. To calculate the reliability of the qualitative part of the questionnaire the reliability method between two coders with an agreement percentage of 92% was used and to measure the reliability of the quantitative part of the questionnaire Cronbach's alpha coefficient was used which was reported as 88%. The participants in the qualitative part included 19 experts from Police Air, Police UAV, Intelligence Organization and other specialized police of Faraja and the quantitative part included 73 experts from the relevant organizations. MaxQDA software was used to analyze the qualitative data using the thematic analysis method and SPSS software was used for the descriptive and inferential analysis of the questionnaire data.

Findings: The findings from the analysis of the themes in the qualitative part showed that in the process of promoting the intelligence elites of Faraja emphasizing the role of air equipment 3 comprehensive themes 15 organizing themes and 79 basic themes should be considered. The results of the quantitative part also indicated that the relevant dimensions at the 5% error level are suitable predictors for the development of a model for the promotion of intelligence elites emphasizing the role of air equipment.

Conclusion: The results showed that the effective dimensions in the promotion of Faraja's air intelligence elites can be presented in the form of direction makers requirements and multifaceted elites. At the end some practical suggestions were presented for the promotion of Police privilege through the use of air equipment.

Keywords: Intelligence supremacy, air equipment, Faraja, upgrade pattern.

1. Member of the Faculty of Aviation Department, Faculty of Border Sciences and Technology, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran. arsb90@gmail.com

2. Member of the Faculty of Anti-Narcotics Department, Faculty of Information and Awareness Sciences, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran (corresponding author). ebrahim.ghorbani66@gmail.com

3. Associate Professor of Intelligence Department, Faculty of Information and Security, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran. a.pourmanafi@gmail.com

الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به کارگیری تجهیزات هوایی

علیرضا سخاوت بنیس^۱

ابراهیم قربانی^۲

ابوالفضل پورمنافی^۳

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۰۷

فصلنامه مطالعات راهبردی ناجا/سال هشتم/ شماره ۴ (پیاپی ۳۰) - زمستان ۱۴۰۲* ۹۵-۱۲۸

DOR: 20.1001.1.25381946./ssj.2024.102422

چکیده

زمینه و هدف: اشراف اطلاعاتی یکی از اولویت‌های مهم پلیس است و تلاش می‌شود تا در تمام بخش‌های فراجا نهادینه‌سازی شود؛ پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی با تأکید بر به کارگیری تجهیزات هوایی انجام شده است.

روش: پژوهش از نوع آمیخته اکتشافی است. داده‌های آن در بخش کیفی با مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و در بخش کمی با پرسش‌نامه جمع‌آوری و از طریق روایی صوری تأیید شده است. برای محاسبه پایایی پرسش‌نامه در بخش کیفی، از روش پایایی بین دو کدگذار و برای سنجش پایایی پرسش‌نامه در بخش کمی، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی شامل ۱۹ نفر از خبرگان موضوع در فراجا و جامعه آماری بخش کمی تعداد ۷۳ نفر از نخبگان موضوع بودند. در تحلیل داده‌های کیفی با کمک نرم‌افزار مکس کیودی‌ای، از روش تحلیل مضمونی جهت‌دار و برای تحلیل داده‌های پرسش‌نامه با کمک نرم‌افزار اس. پی. اس. و از آزمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده شد.

یافته‌ها: در بخش کیفی، تعداد ۳ مضمون فراگیر، ۱۵ مضمون سازمان‌دهنده و ۷۹ مضمون پایه‌ای به دست آمد. یافته‌های بخش کمی نیز بیانگر این مهم است که ابعاد مربوطه در سطح خطای ۵ درصد پیش‌بینی‌های مناسبی برای تدوین الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به کارگیری تجهیزات هوایی هستند.

نتایج: ابعاد مؤثر در ارتقای اشراف اطلاعاتی هوایی فراجا می‌توانند در قالب جهت‌سازها، الزامات و اشراف چندوجهی مطرح شوند و در این خصوص، پیشنهادهایی کاربردی جهت ارتقای اشراف فراجا از طریق کاربرد تجهیزات هوایی ارائه شده است.

واژگان کلیدی: اشراف اطلاعاتی، تجهیزات هوایی، فراجا، الگوی ارتقا.

۱. عضو هیئت علمی گروه هوایی، دانشکده علوم و فنون مرز، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

arsb90@gmail.com

۲. عضو هیئت علمی گروه مبارزه با مواد مخدر، دانشکده علوم و فنون اطلاعات و آگاهی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران

ebrahim.ghorbani66@gmail.com (نویسنده مسئول)

۳. دانشیار گروه اطلاعات، دانشکده اطلاعات و آگاهی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

a.pourmanafi@gmail.com

مقدمه

اشراف اطلاعاتی اولین و مهم‌ترین عامل برقراری امنیت است و جایگاه محوری اطلاعات در رقابت قدرت‌های بزرگ، روزبه‌روز اهمیت بیشتری می‌یابد؛ چراکه در جهان امروز، سرنوشت کشورها توسط قدرت یا ضعف توان اطلاعاتی تعیین می‌شود. بسیاری از کشورهای جهان بر این باورند که ارکان حکومت آنها زمانی کامل خواهد بود که سازمان مخفی و جامعه اطلاعاتی خود را به‌وجود آورده و تقویت نمایند و براین اساس، حرفه اطلاعات یکی از روبه‌رشدترین تخصص‌های قرن ۲۱ به‌شمار می‌رود (امیدوارنیا، ۱۳۹۱: ۷۶). مقام معظم رهبری (مدظله العالی) نیز درباره حصول اشراف اطلاعاتی به مواردی همچون تسلط، حساسیت، جستجو، مراقبت، پیگیری، زیرنظر داشتن و رصد دائمی اشاره کرده‌اند (مولایی، ۱۳۸۹: ۴۷). به تعبیر دیگر، هر اقدام و فعالیتی مستلزم اطلاع از موضوع مدنظر بوده و میزان موفقیت هر سازمان، به آگاهی و اشراف اطلاعاتی آن دستگاه بر محیط بستگی دارد (الجزایری، ۱۳۸۷: ۴۴). در میان سرمایه‌های یک سازمان، اطلاعات از جمله بارزترین سرمایه‌ها به‌شمار می‌رود (اسماعیلی، ۱۳۸۹: ۷۰). در شرایط و محیط پرتلاطم امروزی، رمز موفقیت در عرصه‌های مختلف، برتری، تسلط و اشراف اطلاعاتی است (توکلی، ۱۳۸۹: ۷۵).

حصول اشراف اطلاعاتی وابسته به پیش‌زمینه‌های اطلاعاتی و عملیاتی است. کسب اخبار و اطلاعات هم‌نیازمند سلسله اقدامات اطلاعاتی و بهره‌گیری از نیروی انسانی متخصص و کارآزموده و همچنین، تجهیز آنها به ابزار، امکانات، فنون و فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی است. اشراف اطلاعاتی باعث اتخاذ و تبیین اهداف و راهبردهای کلان برای مدیران و در نتیجه، تأمین منافع امنیتی کشور و ثبات و افزایش احساس امنیت در بین آحاد جامعه می‌شود (عرب انصاری، ۱۳۹۰: ۶۵). در واقع، تنوع و گسترش فزاینده منابع و محصولات اطلاعاتی در محیط‌های گوناگون فناورانه در جوامع امروزی، ضرورت انسجام علمی اطلاعات و تحلیل منطقی آنها برای پیشگیری، پیشگیری و کشف جرم، یکی از نیازهای مبرم نهادهای اطلاعاتی، انتظامی و امنیتی است؛ بر همین اساس، الگوهای اشراف اطلاعاتی، چالش‌های جدیدی

را فراروی مدیران، فرماندهان و کارکنان فرماندهی انتظامی، برای سازماندهی و تسلط بر آینده جرایم و مجرمان و انجام مأموریت‌های محوله پدید آورده‌است (قربانی و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۴۹). اشراف اطلاعاتی و پایش به‌موقع محیط پیرامونی، نقشی اساسی در ارتقای توان عملیاتی و تحقق اهداف و مأموریت‌های پلیسی در فرماندهی انتظامی برعهده دارد. باتوجه به اهمیت امنیت در نظام‌ها، جامعه اطلاعاتی سعی میکند تا با اشراف نسبت‌به تمام رخ داده‌های پیرامونی، پدیده‌های امنیتی ازقبیل تهدیدها و آسیب‌ها را زیر نظر بگیرد (ذوالفقاری و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۱۲). براساس دکترین فراجا و راهبردهای کلان کشور و اصولی همچون پرده پوشش، اشراف اطلاعاتی، ارتقای احساس امنیت، حفظ توان سازمان و تشکیلات، ضروری است که اشراف اطلاعاتی پلیس به توسعه امنیت پایدار و ارتقای اقتدار فراجا و در نتیجه، اقتدار حاکمیت منجر شود. امروزه، عملیات پلیس، به‌شکلی عمیق تحت‌تأثیر فناوری‌های نوین قرار دارد و دستیابی‌به اشراف اطلاعاتی، عاملی بسیار حیاتی در موفقیت مأموریت‌های پلیس به‌شمار می‌رود. اشراف اطلاعاتی، توانایی تأمین نیازمندی‌های اطلاعاتی نیروهای پشتیبانی‌شونده پلیس از نظر زمان، دقت، قابلیت اعتماد و جامعیت است. اگرچه مزایای اشراف اطلاعاتی، بسیار واضح و مشخص است، ولی ابزارها و روش‌های دستیابی‌به اشراف اطلاعاتی، چندان مشخص نیست و بسیاری از سازمان‌ها و نیروهای پلیس کشورهای مختلف جهان، برای نیل به اشراف اطلاعاتی، فقط به خرید فناوری‌های موجود و نوین متوسل می‌شوند؛ چه نرم‌افزاری و چه سخت‌افزاری (بیابانی و اسفندیاری، ۱۳۹۶: ۹).

درواقع، قابلیت اشراف در دانش اطلاعاتی آن نهفته است که می‌تواند پلیس را نسبت‌به افکار و نیت‌ها، تصمیم‌ها و اقدام‌های حریف و نیز آسیب‌ها و فرصت‌ها در حوزه‌های داخلی و خارجی یاری نماید. این کارکرد می‌تواند برای نخبگان حاکم، دانش یقینی و علمی قطعی پدید آورده و با اتکا بر فرآیند و مدار اطلاعاتی حاکم بر آن، بررسی‌های نسبی اطلاعاتی را به اطلاعات قطعی و یقینی تبدیل کند و برای تهیه نقشه‌ها و خط‌مشی‌های اطلاعاتی آماده‌سازی کند. براساس این هدف، پلیس تمام کشورها و سامانه‌های اطلاعاتی آنها در

جمع‌آوری و پردازش اطلاعات به عامل سرعت و کیفیت توزیع، دسترسی و محرمانه‌بودن بسیار اهمیت می‌دهند. اگر تمام زحمات‌ها و تلاش‌ها در جمع‌آوری اخبار و اطلاعات، معطوف به کسب اخبار مهم، کامل و جامع باشد اما به‌موقع و در زمان مناسب، به مبادی مربوط (تصمیم‌گیرندگان و اقدام‌کنندگان) منعکس نشود یا به افرادی فاقد صلاحیت واگذار شود، فاقد هرگونه ارزش خواهد بود (پورمنافی، ۱۳۹۵: ۳).

فرماندهی کل انتظامی به‌عنوان سازمان حافظ امنیت و آسایش مردم، به‌دلیل گستردگی زمینه فعالیت، تنوع وظایف و حضور در دورترین نقاط کشور، یکی از اصلی‌ترین سازمان‌هایی است که نیازمند اشراف اطلاعاتی و به‌روزرسانی مستمر آن برای انجام مأموریت‌های محوله است؛ از این‌رو، در زمره گروه‌های پیشرو در اشراف اطلاعات تلقی می‌شود. در این‌میان، اتخاذ روش‌های علمی مناسب برای تقویت و به‌روزرسانی اطلاعات و ارتقای اشراف اطلاعاتی در صورتی اثربخش خواهد بود که ابتدا تصویری روشن از وضع موجود ترسیم شده و در نهایت، اقدامات لازم برای بهبود وضعیت موجود انجام پذیرد. در حال حاضر، فراجا در وضعیت بسیار مطلوبی از حیث اشراف بر وضعیت امنیتی کشور و اقدامات لازم به‌منظور حفظ امنیت و یا تولید امنیت قرار دارد؛ اما با توجه به تغییر شرایط کنونی و رشد بی‌نظیر علوم و فنون در حوزه اطلاعات، نیازمند به‌کارگیری تجهیزات نوین در حوزه مدیریت و تسلط و برتری اطلاعاتی است. در این‌میان، یکی از یگان‌هایی که می‌تواند به ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا کمک کند، فرماندهی پهپاد و هوافراجا است. این یگان‌ها با در اختیار داشتن تجهیزات نوین می‌توانند در ارتقای اشراف اطلاعاتی مأموریت‌های پلیسی نقش مهمی را ایفا کرده و امنیت مرزی، درون‌مرزی و برون‌مرزی را ارتقا دهند؛ بنابراین، پژوهش حاضر در صدد است تا با بررسی چگونگی نقش این دو یگان در ارتقای اشراف اطلاعاتی سازمان فراجا، به این پرسش پاسخ دهد که الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی چگونه است؟

پیشینه

با عنایت به بررسی‌های به‌عمل‌آمده، تاکنون هیچ‌گونه پژوهشی در رابطه با موضوع حاضر مبنی بر الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی به ثبت نرسیده‌است؛ با وجود این، مطالعاتی که به‌نحو مرتبط با اشراف اطلاعاتی در فراجا و سایر سازمان‌های اطلاعاتی است، به‌قرار زیر است:

درویشی (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان «نقش اشراف اطلاعاتی کوپ‌های شهرستان تبریز در پیشگیری از سرقت» به بررسی و تبیین چالش‌های اشراف اطلاعاتی کوپ‌های تبریز در پیشگیری از سرقت پرداخته و به این نتیجه رسیده‌است که بهره‌گیری از تجارب و دانش اشراف اطلاعاتی در شناسایی، کشف، اثبات و دستگیری سارقان برای موفقیت هرچه بیشتر پلیس، مورد تأکید است.

قربانی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «ارائه الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی پلیس مبارزه با مواد مخدر فراجا» به این نتیجه دست یافتند که ابعاد موثر در ارتقای اشراف اطلاعاتی پلیس مبارزه با مواد مخدر فراجا، می‌توانند در قالب جهت‌سازها، الزامات و مدیریت بر اطلاعات مطرح شوند. بهره‌گیری از ظرفیت هواپیمایی فراجا در کنترل ورود و خروج مواد مخدر از مرزهای کشور، به‌خصوص در مرزهای شرقی، از نتایج پژوهش یادشده به‌شمار می‌رود.

پورمنافی و قربانی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «طراحی الگوی اشراف اطلاعاتی و محیطی در پیشگیری از بحران‌های اجتماعی با رویکرد مردم‌نهاد و محله‌محور» به طراحی الگوی اشراف اطلاعاتی و محیطی در پیشگیری از بحران‌های اجتماعی پرداختند. بهره‌گیری اطلاعاتی از ابزار و تجهیزات نوین، به‌کارگیری شورای معتمدین محلات، خبرنگاران، سمن‌ها، هیئت‌های مذهبی، ائمه جمعه و ظرفیت انجمن‌ها در محلات، ایجاد شبکه منابع و مخبرین محلی در فضای حقیقی و مجازی از مناطق هدف و کانون‌های بحران‌خیز، راه‌اندازی مرکز فوریت‌های ۱۱۰ مجازی خاص بحران‌های اجتماعی و تقویت حساسیت و تعصبات محلی و اجتماعی برای افزایش مشارکت مردمی در کنترل ناآرامی و

بحران‌های اجتماعی، به‌عنوان بخشی از مهم‌ترین شاخص‌های اشراف اطلاعاتی در پیشگیری از بحران‌های اجتماعی و محیطی مطرح شده‌است.

بختیاری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «الگوی اشراف اطلاعاتی فرماندهان در کنترل تردد گروهک‌های تروریستی شهرستان پاوه» به طراحی الگوی اشراف اطلاعاتی فرماندهان فراجا برای کنترل تردد گروهک‌های تروریستی در هنگ مرزی پاوه پرداختند و نتیجه گرفتند که توجه به ابعاد اشراف اطلاعات موضوعی، محیطی و فردی، از اصول مهمی است که موفقیت‌های یگان‌های فراجا را تضمین می‌کند.

یاوری و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «نقش اشراف اطلاعاتی در جرم‌یابی و کشف جرم در واحدهای جرم‌یابی فراجا» اشراف اطلاعاتی را به‌عنوان یکی از نیازهای اساسی و بنیادین موفقیت واحدهای جرم‌یابی در فراجا در زمینه جرم‌یابی و کشف جرایم معرفی کردند. در این پژوهش، در اختیار داشتن تجهیزات و فناوری‌های مناسب، منابع و مخابرات در نشانگاه‌های خبری، کسب اخبار و اطلاعات از وضعیت جرم و مجرمان، بانک‌های اطلاعاتی و در نهایت، تهیه نیازمندی‌های مأموریتی در ایجاد اشراف اطلاعاتی موثر قلمداد شدند.

شیرمحمدی و همکاران (۱۴۰۰) با مطالعه مولفه‌های اشراف اطلاعاتی به این نتیجه دست یافتند که کسب آخرین اخبار و اطلاعات با بهره‌برداری از سامانه‌های نوین، علاوه بر سهولت اقدامات، کاهش هزینه‌ها، کاهش مخاطرات نیروی انسانی، افزایش بازدهی و بهره‌وری برای سازمان اطلاعاتی را به دنبال دارد. پیشرفت فناوری به نیروهای اطلاعاتی اجازه می‌دهد تا به‌شکلی راحت‌تر، غیرمحسوس و با ضریب امنیتی بالاتری به اهداف خود دست یابند.

بختیاری و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای با عنوان «تأثیر اشراف اطلاعاتی در مأموریت‌های هنگ مرزی تایباد» نقش اشراف اطلاعاتی را در شناسایی تشکیلات سازمان‌یافته قاچاق موادمخدر و انسان در مأموریت مرزی دارای بیشترین اولویت دانستند. علاوه بر این، بهره‌گیری از اقدامات فنی از جمله

تجهیزات الکترونیکی و اپتیکی که بر روی هواگردها قابل نصب است را نیز برای اشراف اطلاعاتی دارای اولویت دانستند.

پورمنافی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «نقش اشراف اطلاعاتی در امنیت پایدار مرزهای جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی: مرزهای استان خراسان رضوی)» اهمیت اشراف اطلاعاتی بر امنیت مرزها را اثبات نموده و به این نتیجه دست یافت که بهره‌برداری از ابزار نوین در حصول اشراف اطلاعاتی بر مرزها تأثیرگذار است.

ذوالفقاری و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان «نقش اشراف اطلاعاتی پلیس در برقراری نظم و امنیت» به این نتیجه رسیدند که اشراف اطلاعاتی پلیس وابسته به دو عنصر نیروی انسانی و تجهیزات است. عنصر نیروی انسانی شامل مؤلفه‌های فرماندهی، کنترل، مراقبت، شناسایی، پنهان‌کاری (مخفی‌کاری)، نیازمندی اطلاعاتی، شناخت هدف، رعایت موازین قانونی و شرعی، ابتکار و خلاقیت است. عنصر تجهیزات و امکانات نیز دارای مؤلفه‌های ارتباطات، رایانه، اطلاعات، حفظ و بقای جمع‌آوری، گسترش و توسعه است.

بیابانی و اسفندیاری (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «اشراف اطلاعاتی در سازمان‌های پلیسی» به این نتیجه دست یافتند که هر سازمان اطلاعاتی به‌منظور پیش‌بینی تهدیدها و مقابله با آنها و ازسوی دیگر، کمک به تصمیم‌گیران درخصوص تصمیم‌سازی مناسب، نیاز مبرم به اخبار و اطلاعات دارد؛ بنابراین، هر سازمان اطلاعاتی برای نیل به اهداف و نیازمندی‌های خود، دست به جمع‌آوری اخبار می‌زند و دراین‌میان، از ابزار و امکانات مختلفی بهره می‌گیرد که بسته به نوع آن ابزار، نوع فعالیت‌های جمع‌آوری نیز تغییر می‌کند. این ابزارها به‌طورمعمول، شامل ابزار فنی و انسانی هستند.

رویز استرادا^۱ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «پیشبرد امنیت ملی: سیستم اشراف اطلاعاتی چند سطحی^۲» ادعا نمود که سیستم اطلاعاتی امنیت ملی

1. Ruiz Estrada
2. MNSI-SYSTEM

براساس چارچوب‌های تحلیل ابرداده چندسطحی، همراه با استفاده از نمودارهای چندبعدی به‌عنوان یک ابزار تحلیلی قوی در اشراف اطلاعاتی با استفاده از هوش مصنوعی، اثربخش است. وی در این رویکرد، دیدگاهی جامع در درک و پرداختن به چالش‌های پیچیده نظامی و امنیت ملی ارائه می‌دهد. انگیزه اصلی توسعه سیستم امنیتی چندملیتی، ارائه یک ابزار جدید است که قادر به ارزیابی کارآمد سناریوهای پویا و پیچیده، از جمله جنگ‌های احتمالی، درگیری‌ها و مسائل مرزی است. هدف این ابزار، ارزیابی استراتژی‌های متنوع به‌شیوه‌ای جامع است؛ در نتیجه، سیستم امنیتی تلاش می‌کند تا نیروهای مسلح، آژانس‌های اطلاعاتی و دولت‌ها را با رویکرد اشراف اطلاعاتی به‌کمک هوش مصنوعی جایگزین کند.

ایوان کوسومه و همکاران^۱ (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «راهبرد قابلیت همکاری سیستم اطلاعاتی برای پشتیبانی از فرماندهی و کنترل عملیات امنیت مرزی در دریای ناتونای شمالی» به این نتیجه رسیدند که سیستم اطلاعاتی اعم از نرم‌افزاری، سخت‌افزاری و مغزلق‌زاری در پاسخ به تهدیدات مرزی بهینه نیست، مقررات در سطح فنی هنوز دقیق، منعطف و قابل تعامل نیست، برداشت‌های نظارتی متفاوتی بین نیروها وجود دارد و هیچ استانداردسازی مقررات و همچنین کابردی وجود ندارد. طرح‌ها و راهبردهای بزرگ و نیز مدیریت دانش در تعیین اولویت‌ها، همراه با استفاده از هوش مصنوعی در سیستم اطلاعاتی نیروهای مسلح اندونزی برای درک کارایی این نیروها الزامی هستند.

هلوکوناس کوسیستو^۲ (۲۰۲۳) در مقاله خود، اشراف اطلاعاتی را نوعی از توانایی در جمع‌آوری، پردازش و انتشار اطلاعات برای مقابله با تحرکات حریف دانسته و اذعان نمود که اشراف اطلاعاتی، درک جامع‌تر اطلاعات و روابط نسبت به حریف است. با داشتن اطلاعات باکیفیت‌تر و اطلاعات سطح بالاتر، می‌توان در جایگاه بالاتری نسبت به دیگران قرار گرفت و سازمان‌های

1. Iwan Kusumah, Syahtaria, Sianturi, Yudho P, Risma Saragih, Bangun

2. Helokunnas; Kuusisto

دارای برتری اطلاعاتی، می‌توانند دیگران را که از برتری اطلاعاتی کمتری برخوردارند، به کنترل خود درآورند.

اکراپ، مندیچ و ژیگو^۱ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «اشراف اطلاعات، اطلاعات راهبردی و تجاوز روسیه به اوکراین در سال ۲۰۲۲» یکی از پیش‌نیازهای کلیدی در فرآیند آماده‌سازی جامعه و دولت برای چالش‌های آینده را توسعه قابلیت‌های جامعه اطلاعاتی در زمینه اشراف اطلاعات دانستند. به‌نظر آنها، توانایی جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات لازم درباره مقاصد حریف، درعین محافظت هم‌زمان از منابع اطلاعاتی خود، برای تصمیم‌گیری باکیفیت و به‌موقع ضروری است. آنها راه‌های برتری و اشراف اطلاعاتی را در هوا و دریا بررسی نموده و راه‌کارهایی نیز برای بهبود و عدم ضربه اطلاعاتی برای اوکراین ارائه دادند.

تادئو^۲ (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای با عنوان «جنگ اطلاعاتی؛ اشراف اطلاعاتی» به موضوع جنگ اطلاعاتی با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات پرداخته و به این نتیجه دست یافت که هم‌زمان با استفاده از فناوری‌های نوین در اشراف اطلاعاتی، باید نسبت به پیامدهای سیاسی و اخلاقی آن نیز مراقبت نمود.

داروچ^۳ (۲۰۱۲) در رساله دکتری خود با عنوان «پلیس اطلاعات محور» به این نتیجه رسید که مشکلات مدیریتی، رهبری تحول‌گرا و مشارکتی و فرآیندهای غیررسمی مدیریت، به‌کارگیری مؤثر فناوری، فنون مناسب و پیاده‌سازی اجتماعی رویکرد اطلاعات محوری، توسعه فضای کاری نوآورانه، عوامل سطح فردی، سطح نوآوری مبتنی بر سطح دانش، تعهد و آگاهی از اولویت‌های مدیران پلیس اطلاعات محور است.

بررسی پیشینه نشان می‌دهد که در پژوهش‌های پیشین به اهمیت اشراف اطلاعاتی در مقابله با تهدیدات امنیتی پرداخته شده‌است و هیچ‌گونه پژوهش مشابهی درخصوص ارتقای اشراف اطلاعاتی با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی صورت نپذیرفته و پژوهش حاضر از این حیث، دارای نوآوری است.

-
1. Akrap, Mandić & Žigo
 2. Taddeo
 3. Darroch

مبانی نظری

متن سند چشم‌انداز ۲۲ ساله نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در بند هفتم، اشراف اطلاعاتی را با توان آگاه‌سازی و پیشگیری، مجهز به سامانه‌های اطلاعاتی و هوشمند با تعاملات سازنده و فراگیر در ابعاد داخلی و بین‌المللی، استقرار امنیت پایدار مردمی و قابلیت مدیریت بحران مورد تأکید قرار داده‌است و در بند ۴۴ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه که در سال ۱۳۸۷ ه. ش. ابلاغ شده‌است، بحث اشراف اطلاعاتی با تقویت نقش مردم و اطلاعات مردمی در پیشگیری از تحرکات ضد امنیتی و تقویت تعامل موثر دستگاه‌های اطلاعاتی، انتظامی و قضایی و هماهنگی بین آنها برای تأمین اشراف اطلاعاتی و مقابله با هرنوع اخلال در نظم عمومی، اقتصادی و اجتماعی و مقابله با تهدیدهای نرم توصیه شده‌است.

مفهوم اشراف اطلاعاتی

اشراف اطلاعاتی مرکب از دو کلمه «اشراف» و «اطلاعات» است که در معنای عام، آن را احاطه‌داشتن بر اطلاعات درمورد هر چیزی معنا نموده‌اند. می‌توان اشراف اطلاعاتی را این‌گونه تعریف کرد: «شناخت کامل از گذشته، حال و آینده یک موضوع اطلاعاتی به‌لحاظ فرصت‌ها، تهدیدات و آسیب‌ها». اشراف اطلاعاتی با پیش‌بینی تهدیدات و آسیب‌ها، باعث استفاده بهینه از فرصت‌ها و جلوگیری از فرصت‌سوزی می‌شود (عصاریان‌نژاد، ۱۳۸۱: ۸۳-۷۶).

«اشراف» کلمه‌ای عربی به‌معنی اطلاع از بالا است (زبیدی، ۱۴۱۴ق، ج ۱۲: ۳۰۱) و «اطلاع» هم به‌معنی اشراف بر کاری است (فراهیدی، ۱۴۰۹ق، ج ۲: ۱۱). حضرت علی (ع) در نامه‌ای به سپاه خود، بعد از توصیه به گماردن عیون و جاسوس، تأکید می‌کند که جایگاه خود را در مکانی قرار دهید که بر دشمن اشراف داشته باشید (منقری، ۱۴۰۴ق: ۱۲۴)؛ از این‌رو، می‌توان اشراف اطلاعاتی را آگاهی کامل از مسائل و موضوعات دانست. در اشراف اطلاعاتی باید از نقاط ضعف و قوت موضوع آگاه بود، تهدیدهای احتمالی را شناخت و ارزیابی دقیقی از دشمن به‌دست آورد (بخشی، ۱۳۹۳: ۹۰). اشراف به مجموعه اقداماتی اطلاق می‌شود که از طریق آنها بینش و آگاهی مسئولان و تصمیم‌گیران در رابطه با

مسائل پیش رو ارتقا یافته و آنها را در اتخاذ تصمیمات مهم یاری می‌رساند. از سوی دیگر، اشراف اطلاعاتی به معنی نتیجه سلسله فعالیت‌هایی است که با تسلط بر منطقه عملیاتی، موجب برتری هوشمند سازمان خواهد شد (پورمنافی، ۱۳۹۶: ۱۸).

برتری اطلاعاتی

منظور از «برتری اطلاعاتی» توانایی جمع‌آوری، پردازش و انتشار اطلاعات برای مقابله با تحرکات حریف برای انجام این کار است. در واقع، برتری اطلاعاتی، درک جامع‌تر اطلاعات و روابط نسبت به حریف است. برخورداری از اطلاعات با کیفیت تر و سطح بالا می‌تواند سازمان را در جایگاه بالاتری نسبت به دیگران قرار دهد. کسانی که از برتری اطلاعاتی برخوردار باشند، می‌توانند دیگران را در کنترل خود درآورند (هلوکوناس کوسیستو^۱، ۲۰۲۳: ۲). از منظر دیگر، برتری اطلاعاتی غایت و هدف نیست بلکه ابزاری است که در انجام مأموریت‌ها به کار می‌آید. برتری اطلاعاتی حالتی اکتسابی است که به وسیله ایجاد مزیت نسبی اطلاعات از مزیت رقابتی ایجاد می‌شود و زمینه‌ای را برای مدیران فراهم می‌آورد تا گرفتار چالش در تصمیم‌گیری نشوند و غافلگیری در برابر دشمن را به حداقل برسانند. به‌طور کلی، می‌توان برتری اطلاعاتی را این‌گونه تبیین کرد: «فرآیندی است که طی آن، یگان‌ها با دانستن اهداف اطلاعاتی و استفاده از طُرُق جمع‌آوری، تفسیر و توزیع آن، به اشرافیت کامل بر روند اهداف مدنظر، دست یابند» (پورمنافی، ۱۳۹۷: ۱۷۹-۱۸۱).

اشراف اطلاعاتی در فراجا

«اشراف اطلاعاتی در فراجا» به معنی مجموعه‌ای از اخبار و اطلاعاتی است که این سازمان، در حوزه امور محوله، در راستای تحکیم مبانی نظم و امنیت کشور کسب می‌کند و از آن برای تسهیل خدمات امور بهره می‌برد. با این اطلاعات، تصمیم‌گیران می‌توانند به توقعات قانونی مردم در حوزه نظم و امنیت، جامعه عمل ببوشانند. غایت و نهایت استفاده از اشراف اطلاعاتی، رفع مشکلات

مردم و تأمین رضایت آنها است. جهت تحقق اشراف اطلاعاتی، سه حوزه محیطی، موضوعی و فردی باید مدنظر قرار گیرد. عناصر اصلی اشراف اطلاعاتی، نیروی انسانی و تجهیزات و امکانات است (قربانی و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۵۱).

نظریه‌ها و رویکردهای اشراف اطلاعاتی

با توجه به مفهوم اشراف اطلاعاتی، می‌توان هفت نظریه و رویکرد کلی را برای اشراف اطلاعاتی در نظر گرفت:

الف. نظریه سیاستی (گرایش‌ی): در این رویکرد، گرایش بر مبنای سیاست‌گذاری سازمان اطلاعاتی در فرآیند کسب اخبار و اطلاعات موردنیاز است که به‌طور عمده، دو سیاست را سرلوحه کار خود قرار می‌دهد: سیاست اشراف اطلاعاتی کمی (جمع‌آوری انبوه) و سیاست اشراف اطلاعات کیفی (جمع‌آوری تخصصی) (جمشیدیان، ۱۳۸۸: ۳۲).

ب. نظریه روشی: در این رویکرد، سازمان اطلاعاتی بر مبنای روش‌های جمع‌آوری اخبار و اطلاعات، عملیات کسب اخبار و اطلاعات موردنیاز را سرلوحه کار خود قرار می‌دهد. در سازمان‌های امنیتی، به‌طور عمده، روش‌های جمع‌آوری اخبار و اطلاعات به روش‌های پنهان و آشکار تقسیم می‌شوند (جمشیدیان، ۱۳۸۸: ۳۹).

ج. نظریه ابزاری - منابع (انواع منابع انسانی و غیر انسانی): لازمه تحقق اشراف اطلاعاتی، وجود یک عنصر مهم دیگر به نام «منبع اطلاعاتی» است که از ارکان جمع‌آوری است و با عنوان «منابع جمع‌آوری» از آن یاد می‌شود. منبع در اصطلاح اطلاعاتی، فرد یا چیزی است که اخبار و اطلاعات موردنیاز سازمان اطلاعاتی را تأمین می‌کند (قربانی و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۵۲).

د. نظریه محیطی: در این رویکرد، اهداف اطلاعاتی و یا به‌عبارت‌دیگر، محیط‌های کسب اخبار و اطلاعات، در دو بخش «اهداف پایدار» و «اهداف ناپایدار» دسته‌بندی می‌شود (اسماعیلی، ۱۳۸۹: ۷۲). کلیه عواملی که در خارج از مرزهای سازمان قرار دارند و بر سازمان تأثیر می‌گذارند، محیط نامیده می‌شوند. در اشراف اطلاعات محیطی، برحسب نوع مأموریتی که به رده واگذار می‌شود، محیط عمل مأموریت تعریف می‌شود. منظور از محیط، محیط فیزیکی

و فضای مجازی است. در این رویکرد، اشراف اطلاعاتی براساس اهداف اطلاعاتی و یا به عبارتی، محیط‌های کسب اخبار و اطلاعات موردنیاز در نظر گرفته می‌شود. «هدف» در اصطلاح اطلاعاتی، محل، شخص، تشکیلات یا مجموعه‌ای است که موضوع فعالیت اطلاعاتی واقع می‌شود و یا به تعبیری، «هدف» عبارت از محدوده فیزیکی، گروه یا موضوع اطلاعاتی است که سازمان اطلاعاتی برای تأمین نیازمندی خبری خود، درباره آن اقدام به جمع‌آوری اخبار و اطلاعات می‌کند؛ بنابراین، حوزه قلمرو فعالیت جمع‌آوری اخبار و اطلاعات و اشراف اطلاعاتی معطوف به «اهداف اطلاعاتی» است. حریم و حیطة جمع‌آوری، براساس «اهداف» مدنظر تعیین می‌شود و با شناخت دقیق هدف، محورهای جمع‌آوری و نیازمندی اطلاعاتی مشخص شده و تمام سازوکارهای جمع‌آوری - اعم از اتخاذ روش انتخاب منابع متناسب - براساس آن تعیین می‌شود (پورمنافی، ۱۴۰۲: ۷۱).

ه. نظریه موضوعی (نیازمندی اطلاعاتی): بدون تعیین نیازمندی‌های اطلاعاتی، به‌کارگیری منابع در اهداف اطلاعاتی کاری بیهوده است و بازدهی لازم را نخواهد داشت. درحقیقت، نیازمندی اطلاعاتی مبنای کار سیستم‌های جمع‌آوری برای ایجاد اشراف اطلاعاتی در اهداف مدنظر است. به‌طورکلی، اصول و مبنای تعیین نیازمندی‌های موضوعی اطلاعاتی در هر سازمان، عبارت است از: ۱. مأموریت سازمانی؛ ۲. تهدیدها و آسیب‌پذیری‌ها؛ ۳. حوزه عمل و فعالیت سازمان؛ ۴. تجارب و سوابق؛ ۵. شواهد و قرائن اطلاعاتی (قربانی و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۵۳).

و. نظریه شبکه‌ای: تعیین وظایف و کارکردها در ساختارهای شبکه‌ای (در سطح کلان و خرد) می‌تواند از مسائل و مشکلات پیش روی اشراف اطلاعاتی به‌شمار آید؛ زیرا اگر ارتباطات، سلسله‌مراتب، شرح وظایف، حیطة نظارت، روابط سازمانی، نوع و قالب دسترسی، حدّ محرمانگی، زمان‌ها و فرآیند دسترسی به‌درستی تعیین نشود، انتظار دستیابی به اشراف کامل و یا حتی نسبی اطلاعات، کاری آسیب‌زا و بیهوده است. ساختارهای شبکه‌ای امکان تعریف سطح دسترسی و فراهم‌سازی امکان و ایجاد تسهیلات را برای جریان تولید

اطمینان‌بخش و مؤثر اطلاعات بهبود می‌بخشد و وظایف و کارکردها را به‌طور شفاف بیان می‌کند. این الزام از استهلاک نیروی تجهیزاتی و هزینه‌های بی‌مورد در سازمان‌ها و مطالبات سطوح ملی و فراملی و بروز اقدامات موازی نیز جلوگیری می‌کند (عصاریان‌نژاد، ۱۳۸۳: ۶).

ز. **نظریه وظیفه‌ای:** نقطه‌آغاز کار فعالیت اطلاعاتی، تعیین نیازمندی خبری و اطلاعات است. تمام سازمان‌های اطلاعاتی با تمام سازوکارهای خود و در انجام وظایف و مأموریت‌های خود، نیازمند اطلاعات هستند و تلاش می‌کنند تا در قلمرو کاری خود، به اشراف اطلاعاتی دست یابند و یکی از ملاحظات اساسی این اشراف، تعیین نیازمندی اطلاعاتی و به‌عبارت‌دیگر، اخبار و اطلاعات موردنیاز است. نیازمندی اطلاعاتی عبارت‌است از آن دسته از اخبار و اطلاعاتی که یک سازمان اطلاعاتی را برای انجام مأموریت و رسیدن به اهداف خود، یاری می‌رساند و موجب می‌شود که سازمان به‌راحتی بتواند وظایف و امور خود را به سرانجام رساند (جمشیدیان، ۱۳۸۸: ۲۳).

در تقسیم‌بندی بر مبنای حوزه انجام وظیفه و مسئولیت‌ها می‌توان اشراف را به سه دسته تقسیم کرد:

۱. اشراف عملیاتی (همراه‌با دخالت): در اشراف عملیاتی، احاطه بر امور به‌منظور انجام اقدامات عملی مدنظر است و مشرف به‌طورمستقیم، از اطلاعات در راستای امور خود استفاده می‌کند. هر یک از نهادها و سازمان‌ها به‌تناسب وظیفه و مسئولیتی که برعهده دارند، برای انجام بهتر امور محوله، نیازمند اشراف اطلاعاتی درحوزه فعالیت‌های خود هستند.
۲. اشراف ارشادی (همراه‌با کمک): در اشراف ارشادی، هرچندکه مشرف، از اطلاعات لازم و کافی برخوردار است اما خودش از اطلاعات به‌دست‌آمده استفاده نمی‌کند؛ مگر در مواردی که نیاز باشد دیگران موردخطاب واقع شوند. مقام‌معظم‌رهبری (مدظله‌العالی) دراین خصوص می‌فرماید: «به اعتقاد من، اگر آقایان در آن مسائل (فرهنگی - معرفی اهل بیت) یک نوع اشراف داشته باشند - نه اشراف دخالتی، اشراف به‌عنوان نظردادن و

کمک کردن - خیلی خوب است؛ از جمله کارهایی که باید بکنید، این است» (بیانات^۱، ۱۳۹۲).

۳. اشراف نظارتی: در اشراف نظارتی، مشرف با وجود کسب اطلاعات لازم از منابع مختلف، مبادرت به اقدام مستقیم نمی‌کند؛ مگر در مواردی که عاملین اولیه تخلف کرده و یا از انجام وظیفه خود ناتوان باشند؛ در این زمان، عاملین ثانوی وارد عمل خواهند شد (جمشیدیان، ۱۳۸۸: ۳۹).

تجهیزات هوایی و توسعه اشراف اطلاعاتی

از نظر کوبلیکیس^۲ (۲۰۲۰) با توسعه پویای جامعه پیشرفته، تأمین امنیت از اهداف مهم هر حکومت است و در نتیجه، شناسایی و توسعه ابزارها و راه‌های مقابله با چالش‌های نوظهور بسیار مهم است. در شرایط کنونی، سازمان‌های خصوصی و دولتی ملزم به روزآمدی با پیشرفت‌های فناوری هستند تا از این رهگذر بتوانند راه‌حل‌ها و خدمات رقابتی نسبی و مؤثر را به ساکنان در همه مناطق ارائه دهند. نوآوری فناورانه یک عنصر مهم و حتی اجباری در سازمان پیشرفته است که توسعه مستمر اشراف اطلاعاتی را تحریک می‌کند. نظریه‌های نوآورانه بسیاری در صنایع و دانشگاه‌های دیگر وجود دارد و در آنها می‌توان از صندوق‌های مشترک برای ارائه راه‌حل‌های نوآورانه استفاده کرد که به نفع سازمان‌های مجری قانون باشد.

به کارگیری تجهیزات هوایی در پایش مرز، افق‌های جدیدی را پیش روی کشورهای جهان، جهت حفظ و حراست از مرزها گشوده است. یکی از تجهیزات فنی مؤثر در صحنه‌های نبرد امروزی، هواپیماهای بدون سرنشین هستند که در مأموریت‌های اطلاعاتی شرکت می‌کنند و با نفوذ به عمق و عقبه دشمن، تصاویر مناطق موصوف را برای تصمیم‌گیری بهتر فرماندهان به صورت زنده ارسال می‌کنند و نوعی برتری روشی را در اجرای مأموریت‌های مختلف ایجاد

۱. بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ ۱۳۹۲/۰۹/۱۹

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=24721>

2. Kublickis

می‌کنند. براین اساس، یکی از مؤلفه‌های مهم به‌کارگیری پهپادها، حوزه مأموریت‌های اطلاعاتی است؛ به‌عبارت‌دیگر، مأموریت‌های اطلاعاتی به مراقبت و هدف‌یابی، شناسایی و جمع‌آوری الکترونیکی ششود تفکیک شده‌اند که توسط هواپیماهای بدون سرنشین اجرا می‌شوند. پیشرفت فناوری تسلیحات و تجهیزات و پیچیدگی مناطق درگیری نیاز به سامانه‌های شناسایی، مراقبت، هدف‌یابی و جمع‌آوری الکترونیکی و شنود را دوچندان می‌کند و این نیازها ضمن تقویت مؤلفه‌های قدرت تهاجمی، توان اطلاعات جهت مقابله با تهدیدهای یادشده را نیز افزایش می‌دهد. این امر می‌تواند به‌خوبی و با موفقیت بیشتر توسط پهپادهای اطلاعاتی انجام شود (حاجی‌جعفری، ۱۳۸۷: ۱۷).

تجهیزات هوایی انتظامی شامل بالگرد، هواپیماهای سبک، پهپاد و جاپروکوپتر است که هر یک بنا به توانایی فنی در اقلیم‌ها و مأموریت‌های انتظامی، وظیفه پشتیبانی هوایی را برعهده دارند. بدیهی است که استفاده از فناوری و تجهیزات هوایی در مأموریت‌های اطلاعاتی اعم از شناسایی، مراقبت، هدف‌یابی و جمع‌آوری فنی، الکترونیکی و شنود، تقلیل ضایعات انسانی و تجهیزاتی و کاهش هزینه‌ها و مانند آن را در کنار دسترسی سریع و به‌موقع به اطلاعات منطقه هدف برای فراجا به‌همراه خواهدداشت. باتوجه به اهمیت امنیت داخل و خارج از طریق تسلط و برتری اطلاعاتی، استفاده از فناوری‌های نوین هوایی در ارتقای توان اطلاعاتی می‌تواند موضوعات تهدیدکننده امنیت کشور را خنثی کند. دانش انتظامی نیز باید مانند سایر دانش‌ها، از علم و فناوری روز استفاده کند. همچنین، استفاده از تجربه کشورهای دیگر که در این زمینه پیشتاز بوده‌اند، بسیار مفید خواهدبود (قربانی و همکاران، ۱۴۰۱).

روش‌شناسی

پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی در چارچوب آمیخته اکتشافی با به‌کارگیری روش تحقیق تحلیل مضمون در بخش کیفی و آمار استنباطی در بخش کمی است. برای این منظور، ابتدا به گردآوری داده‌های کیفی پرداخته شده‌است. مشارکت‌کنندگان پژوهش در بخش کیفی شامل خبرگان (مدیران، معاونان و روسای ادارات هوافراجا، پهپاد فراجا، سازمان اطلاعات و سایر

پلیس‌های تخصصی فراجا) هستند که به‌روش گلوله‌برفی انتخاب شدند و در نوزدهمین نفر، اشباع نظری حاصل شد. در بخش کیفی، با استفاده از روش تحلیل مضمون، مضامین پایه‌ای، سازمان‌دهنده و فراگیر الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی، شناسایی شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود که با طرح پرسش‌هایی بین ۵۰ تا ۶۰ دقیقه انجام شد. در تحلیل انجام‌شده، تعداد کل مضامین پایه‌ای شناسایی‌شده ۷۹ مضمون بود که درنهایت، در فرآیند کدگذاری به تعداد ۱۵ مضمون سازمان‌دهنده کاهش یافته و در قالب ۳ مضمون فراگیر دسته‌بندی شد. برای حصول اطمینان از روایی و به‌منظور اطمینان خاطر از دقت یافته‌ها، از نظرات ارزشمند اساتید و خبرگان استفاده شد. همچنین، به‌طور هم‌زمان، از مشارکت‌کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته‌شد. برای محاسبه پایایی پرسش‌نامه بخش کیفی، از روش پایایی بین دو کدگذار استفاده‌شد. درصد توافق درون‌موضوعی که به‌عنوان شاخص پایایی تحلیل به‌کار می‌رود، محاسبه شد و پایایی حاصل از دو کدگذار با توجه به محاسبات ۹۲ درصد به‌دست آمد که بیانگر پایایی مناسب پرسش‌نامه بود. در پژوهش حاضر، در تحلیل داده‌های کیفی از نرم‌افزار مکس کیودا^۱ استفاده شد. در بخش کمی نیز جامعه آماری شامل ۹۰ نفر از کارشناسان متخصص هوافراجا، پهپاد فراجا، سازمان اطلاعات و سایر پلیس‌های تخصصی فراجا بودند که با استفاده از جدول مورگان و روش نمونه‌گیری هدفمند، تعداد ۷۳ نفر به‌عنوان اعضای نمونه آماری انتخاب شدند.

ابزار گردآوری اطلاعات بخش کمی، پرسش‌نامه محقق‌ساخته در قالب ۳ قسمت شامل مشخصات فردی با ۳ پرسش (جنسیت، مدرک تحصیلی و سابقه کار) و شامل ۱۵ مولفه با ۷۹ گویه براساس نتایج حاصل از مرحله کیفی تنظیم شد. به‌منظور محاسبه روایی بخش کمی نیز از روایی صوری و محتوایی استفاده شد. روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه کمی نیز به‌دور از ایرادهای ویرایشی، شکلی و املائی، به کمک پژوهشگر و چند نفر از اعضای نمونه تدوین گردید.

در بخش کمی نیز برای محاسبه پایایی، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و میزان ضریب آلفا برای پرسش‌نامه پژوهش، برابر ۰/۸۸ گزارش شد. در پژوهش حاضر، برای تحلیل توصیفی و استنباطی داده‌های حاصل از پرسش‌نامه، از آزمون تی - تک نمونه و نرم‌افزار اس. پی. اس. استفاده شد.

یافته‌ها

الف. یافته‌های توصیفی: با توجه به اطلاعات به‌دست‌آمده، ۷۳ درصد مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی، پاسخ‌گویان با مدرک کارشناسی ارشد بودند (بیشترین تعداد). در خصوص بررسی سوابق کاری مشارکت‌کنندگان باید گفت که ۷۹٪ سابقه کار مشارکت‌کنندگان بین ۱۶ تا ۲۰ سال است و در خصوص جنسیت نیز ۱۰۰ درصد مشارکت‌کنندگان را مردان تشکیل می‌دهند. در بخش کمی نیز مدرک تحصیلی ۶۲٪ از اعضای نمونه آماری کارشناسی است که در مقایسه با سایر موارد، بیشترین درصد را به‌خود اختصاص داده‌است. در خصوص جنسیت نیز، ۹۵ درصد از اعضای نمونه آماری را مردان تشکیل داده‌اند.

یافته‌های استنباطی: پس از انجام مصاحبه و دریافت نظرات و پاسخ مصاحبه‌شوندگان، فرآیند تحلیل مضمونی در ۳ مرحله اجرا و مضامین پایه مربوط به تدوین الگوی اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی در قالب ۷۹ مضمون و به شرح زیر استخراج شد.

جدول ۱. مصاحبه‌های انجام شده

مضامین پایه	متن مصاحبه	مشارکت‌کننده
<ul style="list-style-type: none"> ◆ پیروی از قوانین موجود و میانجی‌گری در تدوین قوانین جدید؛ ◆ تدوین خط‌مشی صحیح مبتنی بر اصول؛ ◆ برقراری و حفظ ارتباط سازمانی با رویکرد تعاملی با سایر 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ بنده با توجه به بیش از سابقه ۲۰ سال مدیریت در فرماندهی در فرماندهی هوافراجا، پیروی از قوانین موجود و میانجی‌گری در تدوین قوانین جدید و تدوین خط‌مشی صحیح مبتنی بر اصول را یکی از عوامل بسیار مهم در حوزه اشراف می‌دانم. برقراری و حفظ ارتباط سازمانی با رویکرد تعاملی با سایر سازمان‌ها و دستگاه‌های اطلاعاتی نیز یکی از 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ یکی از مدیران هوافراجا با سابقه ۲۵ سال خدمت و مدرک کارشناسی ارشد

مشارکت کننده	متن مصاحبه	مضامین پایه
	عوامل بسیار موثر در ارتقای اشراف اطلاعاتی می- باشد. ♦ با عنایت به تجربه عملیاتی اینجانب، هماهنگی و هدایت سیستمی تمامی منابع موجود از طریق ایجاد یک شبکه گسترده، یک عامل بسیار موثر در ایجاد اشراف اطلاعاتی است و از طرف دیگر، هوافراجا می تواند از طریق تقویت و تجهیز رده ها تا سر انگشتان به دستگاهها و تجهیزات فنی هوایی به اشراف اطلاعاتی سازمان کمک نماید. ♦ بیان این نکته نیز حائز اهمیت است که فرماندهی پهپاد فراجا نیز با توسعه و گسترش زیرساخت های هوایی با تأکید بر پهپادها و ریزپرنده ها در ارتقای اشراف اطلاعاتی موثر است. ♦ با عنایت به اینکه اینجانب سال ها در حوزه آموزش فعال بوده ام، جذب و حفظ سرمایه دانشی و مالی نیز از مولفه های اساسی اشراف اطلاعاتی است. ارتقای بهره وری و کارآیی کارکنان باتوجه به مبانی و علوم دانشی روز نیز از مولفه های بسیار موثر در ارتقای اشراف اطلاعاتی است.	سازمان ها و دستگاه های اطلاعاتی؛ ♦ هماهنگی و هدایت سیستمی تمامی منابع موجود از طریق ایجاد یک شبکه گسترده؛ ♦ تقویت و تجهیز رده ها تا سر انگشتان به دستگاهها و تجهیزات فنی هوایی؛ ♦ توسعه و گسترش زیرساخت های هوایی با تأکید بر پهپادها و ریزپرنده ها؛ ♦ جذب و حفظ سرمایه دانشی و مالی؛ ♦ ارتقای بهره وری و کارآیی کارکنان باتوجه به مبانی و علوم دانشی روز.

در فرآیند تحلیل مضمونی، ۷۹ مضمون پایه شناسایی شد و پس از تطبیق مستمر اطلاعات دریافت شده براساس شباهت ها، تفاوت ها و ثبات معنایی آنها، برای هریک از این بخش ها یا اجزا، برچسبی در نظر گرفته شد و بدین طریق، مضامین سازمان دهنده در قالب ۱۵ مضمون پدید آمدند. نتایج در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. مضامین سازمان دهنده و پایه تدوین الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به کارگیری تجهیزات هوایی

مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	مصاحبه شوندهگان
اسناد بالادستی	♦ توجه ویژه به فرامین مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در حیطه های عمومی و تخصصی در فراجا؛ ♦ توجه ویژه به اصول اساسی و روش تدوین آنها بر اساس مأموریت های فراجا؛	♦ م ۱، ۲م، ۳م، ۵م، ۱۲م، ۱۴م، ۱۵م

مصاحبه شوندهگان	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
	<ul style="list-style-type: none"> ◆ پیروی از قوانین موجود و میانجی‌گری در تدوین قوانین جدید؛ ◆ توجه ویژه به راهبردهای نظامی - انتظامی تعریف‌شده در چارچوب مأموریت‌های فراجا؛ ◆ اجرای صحیح تدابیر و پیروی از دستورات سلسله‌مراتب فرماندهی. 	
<ul style="list-style-type: none"> ◆ ۱م، ۲م، ۴م، ۶م، ۸م، ۱۱م، ۱۲م 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ارتقای جایگاه نظام ارزشی و اسلامی و التزام عملی به احکام و اخلاق اسلامی کارکنان؛ ◆ ارتقای روحیه ولایت‌مداری و پرورش روحیه جهادی و بسیجی در بین کارکنان فراجا؛ ◆ توجه ویژه به بایندوئی‌های شرعی در حیطه مأموریت‌های موجود؛ ◆ پیروی از الگوهای موجود و تلاش و کوشش برای بهبود آنها؛ ◆ برخورداری از یک رویکرد تهاجمی و غالب بر حریف و نگرشی سیستمی به موضوع‌ها. 	بینشی و روشی
<ul style="list-style-type: none"> ◆ ۳م، ۵م، ۷م، ۹م، ۱۰م، ۱۱م، ۱۲م، ۱۵م 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ احراز جایگاه کنونی و توجه به چشم‌انداز آینده (افق)؛ ◆ حرکت بر مبنای رسالت سازمان؛ ◆ تدوین خط‌مشی صحیح مبتنی بر اصول. 	چشم‌انداز
<ul style="list-style-type: none"> ◆ ۱م، ۲م، ۴م، ۵م، ۸م، ۱۱م، ۱۳م 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ مدیریت صحیح چرخه اطلاعات و توزیع متناسب اخبار در بین رده‌های مأموریتی عمقی و مرزی؛ ◆ برقراری و حفظ ارتباط سازمانی با رویکرد تعاملی با سایر سازمان‌ها و دستگاه‌های اطلاعاتی؛ ◆ سازماندهی منابع و تجهیزات با توجه به وضعیت موجود؛ ◆ بازخوردگیری فصلی از اقدامات و مدیریت بر چگونگی رفع موانع و مشکلات. 	فرماندهی و کنترل
<ul style="list-style-type: none"> ◆ ۱م، ۲م، ۳م، ۵م، ۱۲م، ۱۴م، ۱۵م 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ هماهنگی و هدایت سیستمی تمامی منابع موجود از طریق ایجاد یک شبکه گسترده؛ ◆ پشتیبانی و تداوم کنترل، نظارت و ارزیابی در بستر شبکه؛ ◆ شبکه‌سازی خبری با رویکرد جذب منابع و مخبرین در نشان‌گاه‌ها. 	شبکه‌سازی
<ul style="list-style-type: none"> ◆ ۱م، ۲م، ۴م، ۶م، ۸م، ۱۱م، ۱۲م 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ توسعه و تجهیز یگان‌های هوایی و پهپادی در سراسر کشور؛ ◆ توسعه و گسترش مراکز تربیت راهبر و خلبانان تجهیزات هوایی؛ ◆ تقویت و تجهیز رده‌ها تا سرانگشتان به دستگاه‌ها و تجهیزات فنی هوایی؛ ◆ توسعه زیرساخت‌های مبتنی بر مأموریت‌های هوایی در سراسر کشور؛ ◆ توسعه و گسترش زیرساخت‌های هوایی با تأکید بر پهپادها و ریزپرنده‌ها؛ 	زیرساخت

مصاحبه شوندگان	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
	<ul style="list-style-type: none"> ◆ توسعه و ایجاد پایگاه‌های هوایی پوششی و اطلاعاتی در استان‌های مرزی و مناطق هدف؛ ◆ توسعه ظرفیت‌ها و قابلیت‌های علمی و آزمایشگاهی با تأکید بر پژوهش در حوزه‌های کنترل و مدیریت هوایی. 	
<ul style="list-style-type: none"> ◆ ۳م، ۵م، ۷م، ۹م، ۱۰م، ۱۱م، ۱۲م 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ تقویت ساختار سازمانی؛ ◆ به‌روزرسانی تجهیزات و امکانات هوایی باتوجه‌به وضعیت و امکانات جهانی؛ ◆ جذب و حفظ سرمایه دانشی و مالی. 	منابع
<ul style="list-style-type: none"> ◆ ۱م، ۲م، ۴م، ۵م، ۸م، ۱۱م، ۱۳م، ۱۵م 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ آموزش و توانمندسازی کارکنان متخصص و دانشی براساس علوم روز دنیا؛ ◆ ارتقای بهره‌وری و کارآیی کارکنان باتوجه‌به مبانی و علوم دانشی روز؛ ◆ تأکید بر پویایی و به‌روزآوری؛ ◆ طراحی و مهندسی مجدد امکانات و تجهیزات موجود؛ ◆ شناسایی و حذف موانع موجود؛ ◆ ارتقای نظم و انضباط در سازمان و فرآیندهای موجود (ظاهری و معنوی). 	فرآیندها
<ul style="list-style-type: none"> ◆ ۱م، ۲م، ۴م، ۶م، ۸م، ۱۱م، ۱۲م 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ بهره‌مندی از منابع و اطلاعات سایر جوامع اطلاعاتی کشور؛ ◆ بهره‌مندی از منابع و اطلاعات سایر جوامع اطلاعاتی در نیروهای مسلح ج.ا.ا.؛ ◆ بهره‌مندی از منابع و اطلاعات مردمی. 	نظام جامع اطلاعاتی
	<ul style="list-style-type: none"> ◆ کسب اطلاعات از طریق رصد فعالیت‌های مرتبط با گروهک‌های تروریستی و قاچاق با استفاده از پهپادهای مولتی روتور؛ ◆ کسب اخبار و اطلاعات از طریق ایجاد اختلال در سامانه‌های پدافندی و رادیویی دشمن توسط پهپاد؛ ◆ اشراف بر نوع وسایل نقلیه سبک و سنگین مورد استفاده نیروهای حریف؛ ◆ پشتیبانی اطلاعاتی و عملیاتی از یگان‌های مستقر در مرز توسط پهپاد، بالگرد، جاپرو کوپتر و هواپیما؛ ◆ اشراف بر فرآیند قاچاق و تردد گروهک‌ها و اشرار توسط پهپاد، بالگرد، جاپرو کوپتر و هواپیما و شناسایی و ترسیم مسیرهای مستعد؛ ◆ اشراف بر موقعیت مکانی و هدف‌گیری و انهدام اهداف تروریستی توسط بالگرد و جاپرو کوپتر؛ ◆ اشراف لحظه‌ای از طریق پایش عینی مرز با حضور فرماندهان در کابین بالگرد، هواپیما و جاپرو کوپتر؛ ◆ پایش مرزهای مسطح و امن با استفاده از بالان در شرایط جوی 	اشراف اطلاعاتی بر مرزها

مصاحبه شوندهگان	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده
	<p>مساعد و پایدار؛</p> <p>◆ اشراف بر کاروان‌های قاچاق از طریق تعقیب و مراقبت هوایی در مناطق مرزی.</p>	
	<p>◆ تسلط بر وضعیت ترافیکی درون‌شهری با بهره‌گیری از انواع پهپاد و بالگردهای دوموتوره؛</p> <p>◆ تسلط بر وضعیت ترافیکی برون‌شهری و جاده‌ای با بهره‌گیری از پهپادهای مجهز به پیشران‌های خورشیدی؛</p> <p>◆ اشراف بر خودروهای مشکوک به رفتارهای خطرناک توسط پهپاد، بالگرد و جاپرو کوپتر؛</p> <p>◆ اشراف بر گره‌های ترافیکی و انتقال حجم ترافیک به مسیرهای خلوت توسط پهپاد و بالگرد؛</p> <p>◆ مکان‌یابی وسایل نقلیه سانحه‌دیده و منحرف‌شده از مسیرهای اصلی توسط پهپاد، بالگرد و جاپرو کوپتر؛</p> <p>◆ مکان‌یابی و تسلط بر مسیرهای شلوغ شهری توسط موتورهای پرنده (هاور بایک).</p>	<p>اشراف بر وضعیت‌های آمدوشد</p>
	<p>◆ اشراف و تسلط بر مواضع فیزیکی رهبران اغتشاشات و ناآرامی‌ها توسط پهپاد و بالگرد دوموتوره؛</p> <p>◆ مکان‌یابی و گزارش محل اختفای رهبران اغتشاشات توسط پهپاد و بالگرد دوموتوره؛</p> <p>◆ تسلط بر رهبران و مخفیگاه عاملان اخلال توسط ریزپرنده‌های مجهز به فناوری‌های مبتنی بر صوت، تصویر و شنود؛</p> <p>◆ استفاده از پهپاد برای اختلال در برقراری ارتباط‌های صوتی و تصویری؛</p> <p>◆ تسلط بر تحرکات و اجرای عملیات پراکنده‌سازی تجمعات توسط بالگردهای مجهز به ابزار گاز اشک‌آور، پرتاب تور، ساچمه‌زن و مانند آن.</p>	<p>کنترل و مدیریت اغتشاشات</p>
	<p>◆ شناسایی فعالیت‌ها و تحرکات مرتبط با آشپزخانه‌های تولید مواد صنعتی و سنتی در مناطق صعب‌العبور توسط پهپاد؛</p> <p>◆ شناسایی فعالیت‌ها و تحرکات مرتبط با کشت نوین احتمالی (کشت گلخانه‌ای - کشت هیدروپونیک) در مناطق پرتراکم کشاورزی توسط پهپاد؛</p> <p>◆ شناسایی مزارع شاهدانه و خشخاش در مناطق کوهستانی توسط پهپاد؛</p> <p>◆ تعقیب و مراقبت پنهان سوژه‌های قاچاق مواد مخدر و سلاح و مهمات توسط پهپاد؛</p> <p>◆ شناسایی و تسلط بر فعالیت‌ها و تحرکات مرتبط با آشپزخانه‌های تولید مواد صنعتی و سنتی در مناطق صعب‌العبور توسط بالگرد؛</p>	<p>اشراف بر وقوع جرایم سازمان‌یافته</p>

مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	مصاحبه شوندهگان
	<ul style="list-style-type: none"> ◆ شناسایی فعالیت‌ها و تحرکات مرتبط با خرید، فروش و قاچاق اسلحه؛ ◆ شناسایی مناطق احتمالی جمع‌آوری و انباشته‌سازی سلاح و مهمات؛ ◆ اجرای عملیات تعقیب و مراقبت پنهان موضوع‌های قاچاق سلاح توسط پهپاد. 	
مردم‌یاری و مدیریت سوانح و بلایای طبیعی	<ul style="list-style-type: none"> ◆ اشراف و تسلط بر ویرانی‌های ناشی از زلزله و ارائه گزارش به نیروهای امنیتی جهت اجرای چتر امنیتی در این مناطق توسط پهپاد؛ ◆ تسلط بر مسیرهای عبور سیل و هشدار به حاشیه‌نشینان توسط بالگرد، هواپیما و جابروکوپتر؛ ◆ اشراف بر میزان خسارت‌ها و صدمه‌های وارده در بلایای طبیعی و امدادسانی به حادثه‌دیدگان با استفاده از فناوری موجود در پهپادها؛ ◆ اشراف بر آتش‌سوزی‌های گسترده و اجرای عملیات اطفای حریق توسط بالگردهای مجهز. 	
پیشگیری از جرایم	<ul style="list-style-type: none"> ◆ تسلط بر مکان‌های مستعد نزع و درگیری توسط پهپادها و ریزپرنده‌ها؛ ◆ گشت‌زنی هوایی و پایش محله‌های شهری جرم‌خیز توسط پهپادها و ریزپرنده‌ها؛ ◆ شناسایی فعالیت‌ها و تحرکات مرتبط با ارتکاب سایر جرایم برای پیشگیری از جرم؛ ◆ تسلط و برتری اطلاعاتی بر مناطق و اماکن مستعد کشف حجاب توسط پهپادها و ریزپرنده‌ها؛ ◆ تسلط بر محل اختفای احتمالی قاتلان، کلاه‌برداران و سارقان توسط پهپادها و ریزپرنده‌ها؛ ◆ اطلاع از محل احتمالی انباشته‌سازی اموال دزدیده‌شده توسط پهپادها و ریزپرنده‌ها؛ ◆ شناسایی و ترسیم مسیرهای مستعد و قابل تردد مخلان امنیت شهری؛ ◆ نظارت بر اماکن عمومی تحت‌نظر پلیس و پیشگیری از ارتکاب جرایم احتمالی. 	

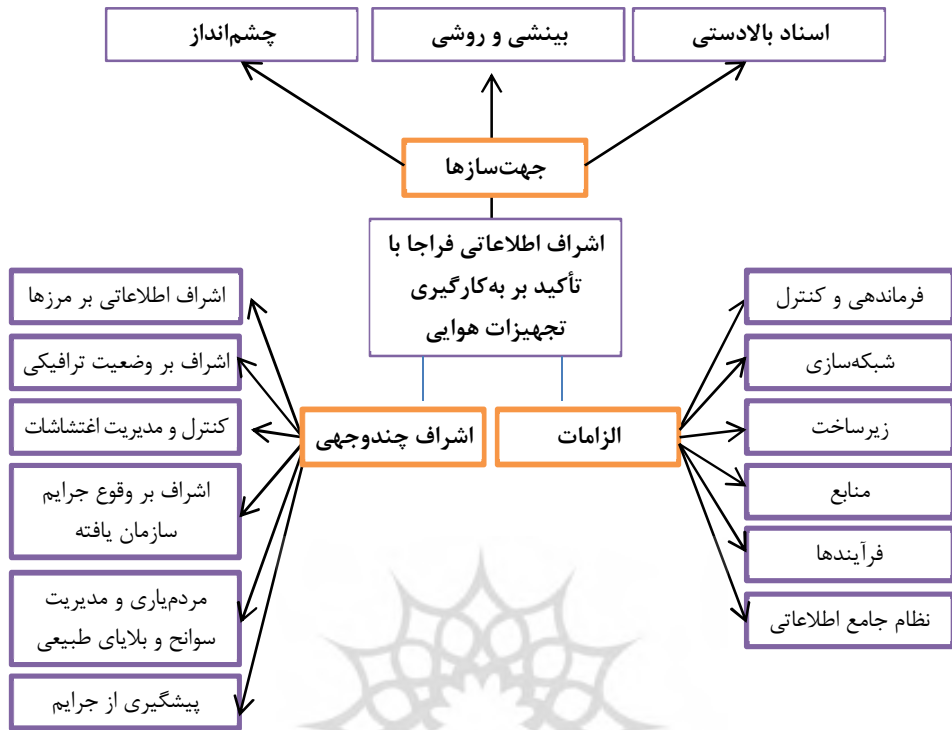
پس از مقایسه و تطبیق شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود میان مضامین سازمان‌دهنده، عبارت‌هایی که از نظر مفهومی شبیه یکدیگر بودند، در یک طبقه قرار گرفتند و مضامین فراگیر را شکل دادند. بدین صورت، شبکه مضامین

مربوط به تدوین الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی شکل گرفت. نتایج در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. شبکه مضامین فراگیر و سازمان‌دهنده تدوین الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی

مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
اسناد بالادستی	جهت‌سازها
بینشی و روشی	
چشم‌انداز	
فرماندهی و کنترل	الزامات
شبکه‌سازی	
زیرساخت	
منابع	
فرآیندها	
نظام جامع اطلاعاتی	
اشراف اطلاعاتی بر مرزها	اشراف اطلاعاتی چندوجهی
اشراف بر وضعیت ترافیک	
کنترل و مدیریت اغتشاشات	
اشراف بر وقوع جرایم سازمان‌یافته	
مردمیاری و مدیریت سوانح و بلایای طبیعی	
پیشگیری از جرایم	

همان‌گونه که از داده‌ها و اطلاعات جدول ۳ قابل استنباط است، برای تدوین الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی، باید مولفه‌هایی چون اسناد بالادستی، بینشی و روشی، چشم‌انداز، فرماندهی و کنترل، شبکه‌سازی، زیرساخت، منابع، فرآیندها، نظام جامع اطلاعاتی، اشراف اطلاعاتی بر مرزها، اشراف بر وضعیت ترافیکی، کنترل و مدیریت اغتشاشات، اشراف بر وقوع جرایم سازمان‌یافته، مردمیاری و مدیریت سوانح و بلایای طبیعی و پیشگیری از جرایم مدنظر قرار گیرد. شکل ۲، الگوی اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی را نشان می‌دهد.

شکل ۲. الگوی اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به کارگیری تجهیزات هوایی

پس از نهایی سازی مضامین پایه‌ای، سازنده و فراگیر الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به کارگیری تجهیزات هوایی، نسبت به تدوین پرسش نامه بخش کمی پژوهش در قالب طیف لیکرت اقدام و پرسش های مربوطه در اختیار پاسخ گویان قرار گرفت که نتایج حاصل از تحلیل پاسخ ها، در ادامه ارائه شده است. در جدول ۴، آماره های مربوط به شاخص های مرکزی، اختلاف میانگین و نتایج حاصل از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف قابل مشاهده است.

جدول ۴. آماره های مربوط به شاخص های مرکزی، اختلاف میانگین و نتایج حاصل از آزمون کولموگروف

- اسمیرنوف

متغیر	جهت سازها	الزامات	اشراف هوایی چندوجهی	پرسش نامه کلی
تعداد پاسخ گویان	۷۳	۷۳	۷۳	۷۳
میانگین به دست آمده	۳/۲۳	۳/۵۸	۴/۲۵	۳/۶۸
میانگین پرسش نامه	۳	۳	۳	۳
اختلاف میانگین	+۰/۲۳	+۰/۵۸	+۱/۲۵	+۰/۶۸

متغیر	جهت‌سازها	الزامات	اشراف هوایی چندوجهی	پرسش‌نامه کلی
نتایج آزمون K-S	۲/۵۶	۳/۰۸	۳/۴۴	۳/۶۸
سطح معنی‌داری	۰/۳۸۷	۰/۲۸۹	۰/۳۲۸	۳/۵۹
انحراف استاندارد	۴/۰۱	۳/۵۵	۳/۹۱	۸/۷۸
درجه آزادی	۷۲	۷۲	۷۲	۷۲
T	۱۸/۵۸۹	۱۹/۶۵۹	۲۲/۲۲۷	۲۰/۵۴۰

داده‌های حاصل از جدول بالا نشان داد که میانگین ابعاد مربوط به پرسش‌نامه محقق‌ساخته پژوهش در سطح خطای (۰/۰۱) $p <$ معنی‌دار بوده و برای ابعاد پرسش‌نامه و پرسش‌نامه کلی بیشتر از مقدار متوسط است. این امر حاکی از تفاوت آماری بین میانگین ابعاد و کل پرسش‌نامه با مقدار ارزش آزمون (۳) است؛ بنابراین، ابعاد مربوطه به‌صورت کلی و با میانگین ۳/۶۸ و هریک از ابعاد آن، در الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی نقش به‌سزایی دارند. باتوجه‌به نتایج جدول بالا، از آنجاکه مقدار سطح معنی‌داری برای تمام مؤلفه‌ها بزرگ‌تر از مقدار خطا، (۰/۰۵۰) است، در نتیجه، متغیرها دارای توزیع طبیعی هستند و در این خصوص، از آزمون تی‌تک نمونه استفاده شد. باتوجه‌به جدول بالا و میزان آماره «تی» و سطح معنی‌داری آزمون، مشخص شد که تمامی ابعاد مربوطه در سطح خطای ۵ درصد، پیش‌بین‌های مناسبی برای تدوین الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی انجام شد. نتایج مصاحبه با خبرگان منجر به شناسایی ۷۹ مضمون پایه‌ای، ۱۵ مضمون سازمان‌دهنده و ۳ مضمون فراگیر در جهت ارائه الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی شد. مضامین فراگیر الگوی ارائه‌شده، شامل جهت‌سازها، الزامات و اشراف چندوجهی است. نتایج حاصل از بخش کمی پژوهش نیز بیانگر این موضوع بود که مضامین شناسایی‌شده می‌توانند نقش به‌سزایی را در ارتقای

اشراف اطلاعاتی هوایی فراجا برعهده داشته و پیش‌بین‌های مناسبی برای ارائه الگوی اشراف اطلاعاتی تلقی شوند. بررسی منابع موجود حاکی از آن است که هیچ‌گونه پژوهشی پیرامون موضوع مربوطه انجام نشده است؛ اما می‌توان نتایج پژوهش حاضر را با یافته‌های قربانی و همکاران (۱۴۰۱) هم‌سو تلقی کرد که معتقدند یکی از ابعاد موثر در ارتقای اشراف اطلاعاتی پلیس مبارزه با مواد مخدر فراجا، اسناد بالادستی و چشم‌اندازها هستند. بهره‌گیری از ظرفیت هواپیمایی فراجا در کنترل ورود و خروج مواد مخدر از مرزهای کشور به‌خصوص در مرزهای شرقی نیز از یافته‌های دیگر پژوهش مربوطه است که با یافته‌های این پژوهش هم‌راستا است.

یافته‌های این پژوهش، با پژوهش پورمنافی و قربانی (۱۴۰۱) نیز که به طراحی الگوی اشراف اطلاعاتی و محیطی در پیشگیری از بحران‌های اجتماعی پرداخته و به این نتیجه دست یافتند که بهره‌گیری اطلاعاتی از ابزار و تجهیزات نوین (پهپادها)، در پیشگیری از بحران‌های اجتماعی و محیطی نقش به‌سزایی دارند، هم‌سو و هم‌راستا است. درباره نوآوری و دستاورد نوین پژوهشی می‌توان بیان نمود که تا به حال، الگو و به‌کارگیری تجهیزات هوایی مستقر در فراجا که در اختیار فرماندهی هواپیمایی فراجا و فرماندهی پهپاد فراجا است، در ارتقای اشراف اطلاعاتی سازمان‌های مربوطه بررسی نشده است و این مطالعه اولین پژوهش در این زمینه محسوب می‌شود.

پیشنهادها

باتوجه به مضامین شناسایی شده در ۳ حیطه پایه‌ای، سازمان‌دهنده و فراگیر و اهمیت طراحی الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی که در ۳ حوزه اشراف هوایی چندوجهی، الزامات و جهت‌سازها مطرح گردید، پیشنهادهای زیر قابل ارائه است:

۱. باتوجه به نقش اساسی اسناد بالادستی و ملزومات بینشی و روشی و نیز مطلوبیت ارتقای اشراف اطلاعاتی از جمله چشم‌انداز موجود، پیشنهاد می‌شود که نسبت به تبیین فرامین مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و

- اصول اساسی مربوطه در حوزه بهره‌گیری از تجهیزات فنی در سازمان فراجا اقدام شود؛
۲. باتوجه‌به اینکه در این مقاله، ارتقای اشراف اطلاعاتی فراجا با تأکید بر به‌کارگیری تجهیزات هوایی تبیین شد، پیشنهاد می‌شود که برای تعریف و بررسی هر کدام از زیرمأموریت‌های اطلاعاتی (شناسایی، مراقبت، هدف‌یابی و جمع‌آوری الکترونیکی شنود) پژوهش‌های تخصصی و جداگانه انجام شود؛
 ۳. به‌منظور توسعه و گسترش تجهیزات هوایی در فراجا، پیشنهاد می‌شود که یافته‌های این پژوهش به‌ترتیب اولویت اجرایی و عملیاتی شود؛
 ۴. با نگرش به فقر مشهود فراجا در حوزه زیرساخت‌های هوایی با اولویت مناطق هدف، پیشنهاد می‌شود که نسبت‌به توسعه و تجهیز وسایل و تجهیزات هوایی به‌صورت آزمایشی در استان‌هایی همچون آذربایجان غربی، کردستان و سیستان و بلوچستان اقدام و در صورت موفقیت، به سایر استان‌ها تعمیم داده‌شود؛
 ۵. با عنایت به وضعیت روز جامعه و اینکه استفاده از فناوری‌های نوین به‌خصوص پهپادها نقش به‌سزایی در ارتقای اشراف اطلاعاتی برعهده دارند، پیشنهاد می‌شود که تمامی یگان‌های عملیاتی به تجهیزات هوایی مجهز شوند تا در مأموریت‌های مربوطه به‌کارگیری شده و نسبت‌به خرید نت تجهیزات هوایی اقدام شود؛
 ۶. از تجهیزات هوایی در پایش مستمر وضعیت‌های مختلف از جمله مدیریت ترافیک، مدیریت تجمعات، مدیریت بحران‌ها و وضعیت‌های اضطراری و نیز مدیریت پیشگیری انتظامی از سایر جرایم استفاده شود؛
 ۷. فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران نسبت‌به تأسیس، توسعه و گسترش مراکز تربیت راهبر و خلبان تجهیزات هوایی اقدام و نیازمندی‌های مأموریتی خود را تأمین نماید؛
 ۸. نسبت‌به جذب و آموزش مستمر افسران به علم روز اقدام شده و مبحث آینده‌پژوهی در حوزه تجهیزات هوایی و کاربردهای آن مدنظر باشد؛

۹. باتوجه به به کارگیری موثر تجهیزات هوایی در ارتقای کمی و کیفی اشراف اطلاعاتی، پیشنهاد می شود که فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران نسبت به تعریف ساختار سازمانی ذیل ساختار سازمانی سایر رده ها اقدام نماید (گروه پهپاد مرزبانی، گروه پهپاد راهور و مانند آن).

تقدیر و تشکر

نویسندگان بر خود لازم می دانند از تمام کسانی که در انجام پژوهش حاضر باری رسانده اند، تشکر و قدردانی کنند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

- اسماعیلی، قربانعلی (۱۳۸۹). مفهوم اشراف اطلاعاتی در پلیس اطلاعات و امنیت عمومی، مجموعه مقالات همایش پلیس، اشراف اطلاعاتی و جرم، جلد اول، تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.
- الجزایری، سعید (۱۳۸۷). سازمان‌های اطلاعاتی، چاپ اول، تهران: دانشگاه امام محمد باقر (علیه‌السلام).
- امیدوارنیا، محمدجواد (۱۳۹۱)، امنیت در قرن بیست‌ویکم (دیدگاه چین)، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی
- بختیاری، تقی؛ گودرزی، احمدعلی؛ داودی، اسماعیل (۱۴۰۱). الگوی اشراف اطلاعاتی فرماندهان در کنترل تردد گروهک‌های تروریستی شهرستان پاوه. پژوهش‌های مدیریت انتظامی، ۱۷(۲)، ۱۷۹-۲۰۲.
- http://pmsq.jrl.police.ir/article_99023.html
- بختیاری، تقی؛ پورمنافی، ابوالفضل؛ براتی، علی (۱۳۹۷). تأثیر اشراف اطلاعاتی در مأموریت‌های هنگ مرزی تایباد. پژوهش‌نامه مطالعات مرزی، ۶(۳)، ۱۰۹-۱۲۴.
- http://bss.jrl.police.ir/article_20128.html
- بخشی، عبدالله (۱۳۹۳). اطلاعات و امنیت در کتاب و سنت. تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشکده اطلاعات.
- بیابانی، غلامحسین؛ اسفندیاری، مسعود (۱۳۹۶). اشراف اطلاعاتی در سازمان‌های پلیسی. کارآگاه، ۳۹(۷-۸)، ۱۸-۷.
- http://det.jrl.police.ir/article_10738.html
- پورمنافی، ابوالفضل (۱۴۰۲). آشنایی با اهداف اطلاعاتی. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.
- پورمنافی، ابوالفضل؛ قربانی، ابراهیم (۱۴۰۱). طراحی الگوی اشراف اطلاعاتی و محیطی در پیشگیری از بحران‌های اجتماعی با رویکرد مردم‌نهاد و محله‌محور. مدیریت بحران و وضعیت‌های اضطراری، ۱۴(۱)، ۸۳-۱۰۷.
- https://cmj.ihu.ac.ir/article_207252.html
- پورمنافی، ابوالفضل (۱۳۹۷). نقش اشراف اطلاعاتی در امنیت پایدار مرزهای جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی: مرزهای استان خراسان رضوی). علوم و فنون مرزی، ۷(۳)، ۱۷۱-۱۹۲.

http://bst.jrl.police.ir/article_20237.html

- پورمنافی، ابوالفضل (۱۳۹۶). ارائه الگوی اشراف اطلاعاتی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران. رساله دکتری رشته امنیت ملی، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.

- پورمنافی، ابوالفضل (۱۳۹۵). رویکرد شبکه‌ای؛ راهکار اشراف اطلاعاتی ناجا. مطالعات راهبردی ناجا. ۱ (۱). ۳۳-۶۴

http://ssj.jrl.police.ir/article_95997.html

- توکلی، سعید (۱۳۸۹). اشراف اطلاعات نظامی، مجموعه مقالات همایش اطلاعاتی، چاپ اول، تهران: دانشگاه امام حسین (علیه السلام).

- جمشیدیان، هادی (۱۳۸۸)، اشراف اطلاعاتی، جلد اول، چاپ اول، تهران: پاوا ناجا.

- حاجی جعفری، محمد، (۱۳۸۷)، چالش‌های جدید در آموزش استفاده از پهپادها. پهپادها و آینده، ۳ (۴۳)

- خامنه‌ای، سیدعلی، (۱۳۹۲)، بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی.

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=24721>

- درویشی، صیاد (۱۴۰۲). نقش اشراف اطلاعاتی کوپ‌های شهرستان تبریز در پیشگیری از سرقت. پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۸ (۷۲)، ۴۵ - ۶۱

http://icra.jrl.police.ir/article_102134.html

- ذوالفقاری، حسین؛ یاوری، امیرحسین؛ صنیعی، محمدحسن؛ پورمنافی، ابوالفضل (۱۳۹۶). نقش اشراف اطلاعاتی پلیس در برقراری نظم و امنیت (با تأکید بر نیروی

انسانی و تجهیزات). پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۲ (۴۷)، ۱۱۱-۱۳۲

http://icra.jrl.police.ir/article_18219.html

- زبیدی مرتضی، محمد بن محمد (۱۴۱۴ق). تاج العروس من جواهر القاموس.

تحقیق: علی شیری. بیروت: دارالفکر.

- شیرمحمدی، مهدی؛ بخشایشی اردستانی، احمد؛ مرتضویان فارسانی، سیدعلی (۱۴۰۰). مولفه‌های اشراف اطلاعاتی در فضای مجازی با تأکید بر امنیت خانواده

(مطالعه موردی: تهران ۱۳۹۷). امنیت ملی، ۱۱ (۴۲)، ۷۶ - ۸۹

https://ns.sndu.ac.ir/article_1728.html

- عرب انصاری، مهدی (۱۳۹۰). اشراف اطلاعاتی؛ راهبرد مدیریت جامعه اطلاعاتی کشور. تهران: معاونت آموزش ناجا.

- عصاریان‌نژاد، حسین (۱۳۸۳). منافع امنیت ملی و اشراف ملی اطلاعات. تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی.
- عصاریان‌نژاد، حسین (۱۳۸۱)، جویشی بر امنیت ملی، چاپ اول، تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی.
- فراهیدی، خلیل بن احمد (۱۴۰۹ق). العین. قم: دارالهجره (ج دوم).
- قربانی، ابراهیم؛ شکوهی راد، صمد؛ کریمی، مجید (۱۴۰۱). ارائه الگوی ارتقای اشراف اطلاعاتی پلیس مبارزه با مواد مخدر ناجا. پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۷(۶۷)، ۳۵ - ۶۲.
http://icra.jrl.police.ir/article_100233.html
- معظمی‌گودرزی، داود (۱۳۸۶). آشنایی با هواناجا، تهران: معاونت تربیت و آموزش ناجا.
- منقری، نصر بن مزاحم (۱۴۰۴ق). وقعه صفین. تحقیق: محمد هارون. قم: کتابخانه آیة‌الله‌العظمی نجفی (چ دوم).
- مولایی، سیدیوسف (۱۳۸۹). اشراف اطلاعاتی محصول یا فرایند، تهران: دانشگاه جامع امام حسین (علیه‌السلام).
- نمایان، پیمان؛ امیری، نجات؛ شعبانلی، عمران (۱۴۰۱). سنجش راهبردهای پلیسی در شناسایی و دستگیری مجرمان تروریستی با ملاحظات در اسناد بین‌المللی. فصلنامه علمی پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۷(۶۵)، ۹-۳۸.
http://icra.jrl.police.ir/article_99285.html
- یاوری، امیر حسین؛ شایگان، فریبا؛ چولکی، غلام‌رضا؛ کرمی، احمد (۱۴۰۰). نقش اشراف اطلاعاتی در جرم‌یابی و کشف جرم در واحدهای جرم‌یابی ناجا. کارآگاه، ۱۵(۵۴)، ۸۱ - ۹۹.
http://det.jrl.police.ir/article_96257.html
- Akrap .Gordan ،Ivica Mandić & Iva Rosanda Žigo (2022) Information Supremacy ،Strategic Intelligence ،and Russian Aggression against Ukraine in 2022 ،International Journal of Intelligence and CounterIntelligence ،3(18): 123-143.
DOI: 10. 1080/08850607. 2022. 2117577. retrived from :
- <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08850607.2022.2117577>
- Blasch .E. and Hanselman . P ، "Information fusion for information superiority," Proceedings of the IEEE 2000 National Aerospace and Electronics Conference.

NAECON 2000. Engineering Tomorrow (Cat. No. 00CH37093) ،Dayton ،OH ، USA ،2000 ،pp. 290-297 ،

doi: 10. 1109/NAECON. 2000. 894923.

- Command and Control of Border Security Operations in the North Natuna Sea, International Journal of Social Science And Human Research, 5(1), 295-304, Retrieved from:

DOI: 10.47191/ijsshr/v5-i1-40.

- Darroch. Stephen Francis (2012). Intelligence-Led Policing in New Zealand. Thesis. School of Criminology and Criminal Justice ،Faculty of Arts ،Griffith University. 9(19): 152-174. retrived from :

[https://research-repository.griffith.edu.au/bitstream/handle/10072/367652](https://research-repository.griffith.edu.au/bitstream/handle/10072/367652/Darroch_2009_02Thesis.pdf?sequence=1)

[/Darroch_2009_02Thesis. pdf?sequence=1](https://research-repository.griffith.edu.au/bitstream/handle/10072/367652/Darroch_2009_02Thesis.pdf?sequence=1)

- Helokunnas,T,Kuusisto,R. (2023)Acquiring information superiority by time-divergent communication.InProceeding of the2nd European Conference on information Warfare and Securoty(pp. 1-9)
- Kublickis ،Raimonds (2020) EU Border security – the Drivers and Borders of Border guarding authorities
- Motivation in technological innovation. Case of Latvia.border security and management 3(8): 146-158.

DOI: 10. 17770/bsm. v3i8. 5367. retrived from :

<https://journals23.rta.lv/index.php/BSM/article/view/5367>

- Taddeo ،M (2020). Information warfare: A philosophical perspective. In The Ethics of Information Technologies (pp. 461-476). Routledge. retrived from :

<https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003075011-35/information-warfare-philosophical-perspective-mariarosaria-taddeo>

- Ruiz Estrada, M. A. (2023). Advancing National Security: the Multi-level National Intelligence Security System (MNSI-System), Retrieved from:

https://www.researchgate.net/publication/374731003_Advancing_National_Security_the_Multilevel_National_intelligence_Security_System_MNSI-System

- Iwan Kusumah, M., Syahtaria, I., Sianturi, D., Yudho P, L., Risma Saragih, H. J. & Bangun, E. (2023) Information System Interoperability Strategy to Support